אוהב ישראל — לימי הרצון והתשובה

גמ' (חגיגה טו.) יצאה ב"ק ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר. והוא תמיה גדולה לעיני כל בר דיעה כי הלא ידוע ומפורסם שאין לך דבר בעולם שעומד בפני התשובה וכמו שקיבל השם יתברך תשובת מנשה. הגם שהכעיס בוראו מאוד. אך באמת נראה לי דאין הכוונה דגם אם היה שב בתשובה לא היה הקב"ה מקבלו חלילה להש"י מעשות כדבר הזה ולא כיוצא בו. אכן שורש הדבר הוא כך מגודל רחמי הש"י שמרחם ע"כ בריותיו. וגם על החוטאים נגדו ית'. וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח לזאת שולח הש"י הירהורי תשובה בלבם בזה הכרוז היוצא בכל יום שובו בנים כו'. כנודע מספה"ק. ומעורר אותם שישובו בתשובה שלימה או ע"י איזה סיבה מעוררם שישובו. היינו כמ"ש תשב אנוש עד דכא גו' שובו בני אדם. והקב"ה בעצמו פותח להם שערי תשובה ושואל ומבקש מכאו"א לעשות תשובה. אכן יש עבירות חמורות כ"כ כמו האומר אחטא ואשוב וכדומה. אז אין מהראוי שהש"י יחזור אחריו לעוררו ולבקש ממנו שיעשה תשובה רק צריך האדם להתעורר מעצמו ולשום אל לבו בלא אתערותא דלעילא מקודם ולהתודות לפניו ית' בכל לבבו וישפוך שיחו לפניו ית' שישלח לו עזר וסיוע מן השמים שיגמור תשובתו בכי טוב ואז באמת מקבלין תשובתו ג"כ בשובו מדרכו וחי. וזהו מאמרם ז"ל אין מספיקין בידו לעשות תשובה. ולא אמרו אין מקבלין תשובתו אך ודאי כוונתם הוא שאין מעוררין אותו מן השמים שישוב. אך ורק ממתינין ומצפים ומייחלין מתי יתעורר מעצמו לעשות תשובה שלימה. ואז בלי ספק שמקבלין תשובתו בשמחה. וכלל גדול אמרו חז"ל באמת שאין לך דבר העומד בפני התשובה. וזאת היתה כוונת הב"ק שהכריז שובו בנים כו'. חוץ מאחר. היינו שהקב"ה הוא בעל הרחמים ומתאווה מאוד שכל החוטאים ישובו אליו באמת לבל ידח ממנו נדח. ובפרט נשמה היקרה כמוהו שהי' גדול בתורה ובחכמה. אך שורש הדין וקו האמת והמשפט ניתן שלא לעוררו ולבקש ממנו שישוב. לזאת עשה הש"י ברוב רחמיו וחסדו הגדול סיבה זו כדי שישכיל ויבין אחר וישיג בחכמתו כוונת הש"י שבאמת רוצה שישוב אליו ויקבלו בסבר פנים יפות. אך שכביכול אינו יכול לומר לו בפירוש ולעוררו שישוב בתשובה. כמו שמתנהג א"ע עם שאר החוטאים. מחמת שהכעיסו הרבה וידע רבונו כו'. וז"ש הב"ק שובו בנים כו'. היינו לכם אני אומר ומעורר אתכם ומבקש מכם שתשובו אלי. חוץ מאחר. איני יכול לעוררו ולומר לו זה כנ"ל. אך כשיבין זה מעצמו וישוב בכל לבבו כראוי לו באמת. אז מה טוב ומה נעים. וכמו שמצינו בעון העגל שרמז הש"י למשה באומרו ועתה הניחה לי כו' כדי שישכיל ויבין שבו הדבר תלוי. וכמו שבאמת כן הי'. שהשכיל והבין משרע"ה כוונתו ית'. והתפלל לפניו ית' לעורר רחמים על זרע ישראל והועיל בתפלתו. כמ"כ רמז לו הש"י לאחר שיבין כוונתו ית'. שהוא לטובתו ושב ורפא לו. כי אין דבר כו' כנ"ל. והכל נמתק וניתקן בתשובה. וכיה"ר שנשוב אליו באמת כראוי אמן: וגבי מנשה כתיב ויתפלל לה' ויעתר לו. ודרחז"ל א"ת ויעתר לו אלא ויחתר לו. מלמד שחתר לו הקב"ה למנשה חתירה מתחת כסא כבודו ית'. וקיבל תשובתו. וכן בפר"א אמרו שהמלאכים

נעלו בפניו כל שערי תשובה עד שהש"י חתר לו חתירה. וכדי להבינך ענין זה. אומר כי הנה כתיב גבי איוב הנגלו לך שערי מות. כי כמו שיש בעולמות העליונים שערי חיים. כמ"כ יש למטה בבחי' חיצונות הנק' שערי מות. ובהם יכנסו עוברי רצונו ית'. והנה עולמות העליונים הם כסא לכבודו ית'. היינו מכל מצוה ומע"ט אשר נעשה לכבוד שמו ית'. אז העובדא נעשה כסא לכבודו ית'. והנה גם בשערי מות יש בהם כח אלהים חיים אשר משם הוא חיותם וקיומם. כמ"ש ואתה מחיה את כולם. ואין קיום בהם זולת כח הקדושה וכבוד אלהים הסתר ונעלם וגנוז בתוכם אך שאינו בהתגלות. מחמת שהוא מעוטף בכמה לבושין ואדם המייגע א"ע ומחפש בחיפוש אחר חיפוש. אז מוצא גם שם אלהותו ית'. אך שהוא רחוק מן השורש שהוא כבודו ית'. ונק' תחת כסא כבודו שהוא דבר תחתון מכבודו ית'. והנה השב בתשובה שלימה. הוא נכנס בשערי תשובה באתגלייא כי מקודם פותחין לו השערים כדי שיכנס וזהו שמסייעין לו וכנ"ל: משא"כ מנשה שהכעיס הרבה לפניו ית' ותשובתו קשה. ולכן נעלו המלאכים בפניו השערי תשובה העליונים. ואז הי' צריך לחפירה ולחזור בתשובה מבחי' התחתונות. ומשם לקרב עצמו לכבודו ית'. וזהו שחתר לו חתירה מתחת כו'. היינו שגילה לו כבודו ית' כביכול ע"י השערי מות שנק' תחת וכנ"ל. כדי שלא יהי' שום קיטרוג עליו. מפני שהי' באתכסייא ונעלם מהמלאכים ומשם קיבל תשובתו. וכיה"ר אמן. והבן: